

Exempel på kartläggningar

Kartläggning är en dynamisk process som bygger på ett samspel mellan samtalsparterna. Både strukturen och innehållet i kartläggningen behöver anpassas till den enskilda eleven. Den som kartlägger behöver vara mycket lyhörd för det som eleven tar upp och för vad som kan vara givande och lämpligt att utforska vidare. Förutom de val som kartläggaren behöver ta ställning till inför kartläggningen, t.ex. vilket språk och vilka delar av materialet som det kan vara lämpligt att använda, behöver kartläggaren ha beredskap för att kunna anpassa arbetsgången och innehållet under pågående kartläggning.

I det följande finns några exempel på kartläggningar som bygger på erfarenheter från utprovningar av materialet. Elevernas namn och vissa bakgrundsfakta har ändrats för att skydda deltagarnas identitet. I exemplen används pronomenet *hon* om kartläggaren oavsett faktiskt kön.

De första två exemplen, som är mer utförliga, illustrerar hur en kartläggning med översatta uppgifter i grön respektive blå ingång kan gå till samt hur informationen kan sammanställas i sammanfattningen av kartläggningen. Övriga exempel består av kortare utdrag som beskriver en viss del i kartläggningssamtalet.

Översikt över exemplen

1. Kartläggning i grön ingång med uppgifter på elevens starkaste språk och sammanfattning
2. Kartläggning i blå ingång med uppgifter på elevens starkaste språk och sammanfattning
3. Kartläggning i grön ingång utan uppgifter på elevens starkaste språk
4. Kartläggning i blå ingång utan uppgifter på elevens starkaste språk
5. Kartläggning med byte från grön till blå ingång under samtalet
6. Kartläggning med byte från blå till grön ingång under samtalet

Exempel 1. Kartläggning i grön ingång med uppgifter på elevens starkaste språk och sammanfattning

Bakgrundsfakta och val av ingång: Ahmed är 42 år och har arabiska som sitt starkaste språk. Han har gått tre år i skolan i hemlandet och har uppgett att han kan läsa lite men att han inte kan skriva så bra. Han har varit i Sverige i två år. Utifrån denna bakgrundsinformation väljer kartläggaren grön ingång med uppgifter på arabiska. Samtalet genomförs på arabiska med hjälp av språkstödjare.

Inledning och genomförande av uppgifter: Kartläggaren inleder med att förklara syftet med kartläggningen eftersom Ahmed uppger att han inte har förstått innehållet i informationsbrevet. Kartläggaren förklarar också språkstödjarens roll i samtalet. Under uppgiftsdelen framkommer att Ahmed känner igen några ord som han också kan skriva långsamt. Han läser några fristående bokstäver och skriver även dessa långsamt. I ett enklare meddelande, uppgiften *Sms*, kan han läsa några av orden och på kartläggarens fråga om mobilanvändning svarar han att han använder sin mobil för att ringa och ta emot samtal. Han använder bilder för att veta vem han ringer till och om han får sms ber han någon annan att läsa. Även i en lite längre multimodal text, *Välkommen till biblioteket*, känner Ahmed igen några ord. Kartläggaren frågar om Ahmed besökt något bibliotek i hemlandet eller i Sverige. Det har han inte gjort. Ahmed känner igen flera latinska bokstäver och skriver av några av dessa långsamt. Han berättar att han lärt sig dessa genom sitt bilintresse och berättar också att han har lärt sig att skriva sina personuppgifter med latinska bokstäver. Ahmed har också visat genom uppgifterna att han kan läsa och skriva s.k. arabiska siffror (1,2,3 osv). Kartläggaren avslutar uppgiftsdelen med att sammanfatta vad Ahmed har visat för styrkor.

NU – HÄR I SVERIGE: Ahmed berättar att han går på samhällsorientering och kan läsa av bussnummer och namnet på hållplatserna för att hitta dit. För att hålla rätt på dagar och tider använder han sin mobil. På kvällarna tittar han gärna på arabisk tv; faktaprogram om bilar samt nyheter. Han brukar även titta i biltidningar som han lånar av en vän. När Ahmed får post på svenska får han hjälp av sina vänner att läsa.

DÅ – ARBETSLIV/SYSSELSÄTTNING: Ahmed berättar att han i sitt hemland arbetade med att reparera bilar tillsammans med sin bror i pappans verkstad. Deras pappa visade och gav muntliga instruktioner. I arbetet som bilmekaniker läste han bl.a. av ritningar och gjorde muntliga avtal med kunderna. Siffror har han alltid varit bra på och därför kunde han göra prisberäkningar för kunderna, planera för reparationer och uppskatta hur lång tid arbetet skulle ta. Ahmeds bror tog hand om fakturor och skriftliga beställningar. Ahmed prickade av leveranser mot beställningar och det förekom även att han fick skriva sin namnteckning, annars behövde han inte läsa och skriva i arbetet.

DÅ – VARDAGS- OCH SAMHÄLLSLIV: Ahmed berättar att han växte upp på landsbygden där det inte fanns så mycket skrift i omgivningen. Han lärde sig att köra bil tidigt och fick då lära sig vägskyltar och skaffade sig stor vana av att navigera i trafiken. Han arbetade mycket med bilar men när han inte arbetade brukade han ibland gå på restaurang med familjen och släktingar. På restaurangen var det ofta sång och musik och han berättar att han ofta sjöng med eftersom han tycker om att sjunga och har lärt sig många sånger utantill.

DÅ – UTBILDNING: Ahmed minns att läraren i skolan läste högt ur böcker och att eleverna fick säga efter. Ibland fick de lära sig texter utantill. Läraren skrev också på tavlan och eleverna fick läsa högt och skriva av men ofta förstod inte Ahmed vad det var han skrev. Ahmed tyckte dock att det var roligt att räkna i skolan och hade lätt för att lära sig siffror. Detta hade han nytta av när han började arbeta i sin pappas bilverkstad.

MEDVETNA STRATEGIER: Ahmed säger sig ha lätt att komma ihåg saker och har lärt sig mycket om bilar genom att se hur någon annan gör, lyssna till muntliga instruktioner och sen göra själv. Han har lärt sig känna igen en del tekniska ord för bildelar m.m. Han lär sig även genom att ställa frågor om ord och bokstäver.

KOMPLETTERANDE FRÅGOR: Genom sina vänner har Ahmed lärt sig lite svenska och vad några bokstäver heter och hur de låter. När han går och handlar tittar han på ord och bokstäver i affären och börjar känna igen ord för det han vill handla.

FRAMÅTBlick – MÅL OCH BEHOV: Ahmed säger att han vill lära sig läsa för att kunna kommunicera med sina vänner. Han vill även kunna betala räkningar, förstå brev (på svenska) och själv sköta sina kontakter med myndigheter. Hans mål är också att ta körkort här i Sverige.

AVSLUTANDE FRÅGA: Ahmed tillägger avslutningsvis att han önskar lära sig tekniska termer, både muntligt och skriftligt, då det behövs för att kunna arbeta som bilmekaniker i Sverige.

SAMMANFATTANDE AVSLUTNING: Sammanfattningsvis konstaterar kartläggaren tillsammans med Ahmed att han läser och känner igen en hel del ord och bokstäver på arabiska samt flertalet latinska bokstäver och att hans litteracitets-erfarenheter även innefattar en god kännedom om siffror. Han läser av skyltar och siffror i sin vardag här i Sverige och har även vana av muntligt formellt språk både från sitt arbete och från faktaprogram på tv. Han har strategier för att minnas och lär sig genom att titta, göra själv och fråga. Han kan redan använda vissa funktioner i mobiltelefonen men vill gärna lära sig fler.

Sammanfattning av kartläggning - Litteracitet

Elevens namn: Ahmed Ålder: 42
Kartläggningspråk: arabiska Ankomst till Sverige: 2017
Kartläggarens namn: MA Kartläggningsdatum: 2019-05-24
Enhet: Sfi X-stad

Bakgrundsinformation om eleven inför kartläggningen

Starkaste språket enligt eleven: läsers: skriver:

arabiska – uppgett att han läser lite och skriver inte så bra

Övriga språk eleven uppgett (pratar/läser/skriver):

–

Utbildning: Skola

Antal utbildningsår sammanlagt: 3 år Senast/avslutad år: 30 år sedan

Arbete/sysselsättning: Bilmekaniker

Underlag för planering och undervisning

Sammanfattande kommentarer om elevens styrkor

Ahmed läser en del ord och bokstäver på arabiska och känner igen flera latinska bokstäver. Läser av bekanta skyltar och tränar på att känna igen och uttala svenska bokstäver och ord. Behärskar siffror och digital klocka. Skriver av ord på arabiska och skriver namn och personuppgifter på arabiska och med latinskt alfabet. Genom sitt arbete är han van att följa muntliga instruktioner, läsa av tekniska bilritningar, planera sitt arbete och beräkna tidsåtgång och priser på reparationer i huvudet. Han lär sig genom att se på och lyssna på andra, fråga och sedan göra själv. Van vid muntligt formellt språk genom tv. Har tillgång till smarttelefon som han använder för att ringa och läsa av tiden. Tar hjälp av andra när han behöver läsa och skriva.

Elevens mål, behov och intressen

Vill ta körkort här och arbeta som bilmekaniker. Vill lära sig läsa och skriva bilstermer. Vill lära sig funktioner i mobiltelefonen t.ex. sms, bankärenden. Vill kunna läsa brev från myndigheter på egen hand. Stort bilintresse, tycker om att sjunga.

Övrigt av relevans för undervisningen

Vill gärna gå i en liten grupp.

Litteracitetserfarenheter - elevens starkaste språk

Arbetsliv/sysselsättning

Kontakt med skriftspråk (*vad, i vilka sammanhang, omfattning*)

Läsa

Ritningar över bildelar med enstaka ord, kände igen vissa ord på leveranssedlar. Bilmärken. Fick lära sig bildelarna muntligt och kunde sedan sätta ihop med orden. Behövde inte läsa för att göra sitt jobb.

Skriva

Namn-teckning, pricka av leveranssedlar men inte så vanligt. Skrev siffror och priser m.m. Räknade det mesta i huvudet. Affärerna med kunderna gjordes mest muntligt. Andra skrev om det behövdes.

Vardags- och samhällsliv

Kontakt med skriftspråk (*vad, i vilka sammanhang, omfattning*)

Läsa

Fanns inte så mycket skrift i omgivningen. Kände igen vägskyltar.

Skriva

Behövde inte skriva.

Utbildning

Kontakt med skriftspråk (*vad, i vilka sammanhang, omfattning samt hur eleven har arbetat med läsande och skrivande*)

Läsa

Lyssnade på högläsning från böcker och tavlan och fick lära sig texter utantill ibland. Läste inte texter på egen hand. Gjorde räkneövningar och uppger att han tycker om att arbeta med siffror.

Skri

Skrev av text från tavlan men förstod inte alltid efteråt. Siffror.

Formellt talspråk/olika typer av muntligt framträdande

(*lyssna t.ex. på högläsning/formellt tal i medier/muntligt berättande eller själv berätta/framföra/läsa högt*)

Högläsning.

Tittade på faktaprogram om bilar på tv för att lära sig mer. Lätt att lära sig sångtexter utantill genom att lyssna. Sjunger gärna

Användning av digitala verktyg

(*vad, hur, för vilka syften t.ex. kommunikation, informationssökning, planering, nöjen*)

Använder mobilen för att ringa och hålla koll på tiden. Vill lära sig mer.

Användning av andra språk utöver det starkaste språket

(*i vilka sammanhang, inlärning, läs- och skrivfärdighet, vana vid att läsa och skriva med det latinska alfabetet m.m.*)

Använde inga andra språk i hemlandet. Känner igen vissa ord och bokstäver skrivna med det latinska alfabetet genom bilintresset. Har börjat lära sig känna igen, uttala och skriva svenska bokstäver och några ord med hjälp av vänner.

Medvetna strategier

(*i samband med t.ex. lärande inkl. språkinlärning, planering, informationssökning, läsande och skrivande*)

Lär sig bäst genom att titta på, lyssna och sedan göra själv. Lär sig läsa av ord genom att sätta ihop konkreta objekt och bilder med ord i skrift. Ställer gärna frågor för att lära sig. Van vid att planera sitt arbete i bilverkstaden självständigt – hålla olika uppgifter i huvudet, uppskatta hur lång tid arbete kan ta, prioritera.

Uppgifter - Grön ingång

Elevers styrkor med utgångspunkt i elevens svar och kommentarer om uppgifterna

Eleven

känner igen/läser tecken/bokstäver, siffror, symboler, ord

Enstaka ord, bokstäver. Alla siffror och tal.

skriver eget namn, tecken/bokstäver, siffror, ord

Skriver sitt namn och sin ålder. Skriver av några ord och bokstäver sakta

läser sammanhängande text och/eller tabell

Känner igen några ord i texten och veckodagar och klockslagen i uppställningen.

känner igen/läser/skriver latinska alfabetet (*om elevens starkaste språk har annat skriftsystem*)

Skriver sitt namn, känner igen flera bokstäver och skriver av sakta

Övrigt

–

Uppgifter - Blå ingång

Textpaket: 1 2

Elevers styrkor med utgångspunkt i elevens svar och kommentarer om uppgifterna

(t.ex. erfarenhet av texttyper, läsförståelse, lässtrategier)

Exempel 2. Kartläggning i blå ingång med uppgifter på elevens starkaste språk och sammanfattning

Bakgrundsfakta och val av ingång och uppgiftspaket: Mina är 36 år och hennes starkaste språk är persiska. Hon kan även prata armeniska, lite engelska och franska. Sammanlagt har hon gått tio år i skolan i sitt hemland och har varit i Sverige i ett år. Utifrån denna bakgrundsinformation har kartläggaren valt blå ingång med uppgifter i *Textpaket 1*. Samtalet genomförs på persiska med tolk.

Inledning och uppföljning av uppgifter: Kartläggaren inleder samtalet med att säkerställa att Mina läst informationsbrevet och uppfattat kartläggningens syfte samt tolkens roll. I uppgifterna har Mina kunnat hitta information både på, mellan och bortom raderna. Mina säger dock att hon upplevt texten *Världens städer* svår. Kartläggaren ställer några frågor om denna text, och det visar sig att Mina tagit till sig större delen av innehållet men att hon inte kunnat tolka informationen i diagrammet. Hon säger också att några facktermer var svåra på persiska och att hon därför tyckte att uppgiften har varit svår. Hon berättar att hon inte har så stor vana av liknande texter från sitt hemland. Utifrån texten *Välkommen till Biblioteket* berättar Mina att hon besöker bibliotek regelbundet här i Sverige för att låna böcker på persiska samt för att läsa tidningar. Hon har också lånat ett läromedel i svenska för självstudier.

DÅ – ARBETSLIV/SYSSELSÄTTNING: Mina berättar att hon arbetade som skoförsäljare och sedan som chef för ett skoföretag och hanterade fakturor och beställningar dagligen samt läste och besvarade e-post. I det dagliga arbetet ingick även att skriva planeringar och listor för att kunna utföra sina arbetsuppgifter.

DÅ – VARDAGS- OCH SAMHÄLLSLIV: I sitt hemland läste Mina böcker som hon beställde via nätet. Hon berättar att hon framförallt gillar filosofi men även historiska berättelser och fantasy. Hon läste även blanketter och information från barnens skola samt skrev minneslappar och kortare meddelanden i form av sms och e-post.

DÅ – UTBILDNING: Mina berättar att undervisningen i skolan mest bestod av att lära sig innehåll i läroböcker och det läraren skrev utantill, skriva av samt göra skrivövningar och svara på frågor i övningsböcker, mest korta svar. Ibland läste läraren högt och de fick även läsa skönlitteratur på egen hand. Läromedel användes i viss utsträckning och ibland förekom det diskussioner om det de hade läst. Hon tyckte inte att hon blev tillräckligt utmanad av lärarna.

ANDRA SPRÅK: Det har redan framkommit i samtalet att Mina kan prata armeniska och lite engelska och franska. Dessa språk användes ibland i arbetet i skoaffären och armeniska användes i familjen och även bland vänner. Hon lärde sig engelska i skolan. Hon hade en grammatikbok med övningar och lärde sig läsa och skriva ord och meningar. Hon har sedan tränat mest genom att prata. Utöver dessa språk kan hon förstå och prata lite franska. Hon har inte studerat franska utan lärt sig på egen hand. Hon berättar att hon inte är van vid att skriva med det latinska alfabetet.

NU – HÄR I SVERIGE: Mina berättar att hon tidigare gått till Röda korset för att lära sig svenska. På nätet tar hon dagligen del av information på persiska. Hon läser även tidningar samt chattar med släktingar och vänner på sociala medier. Hon gör ibland anteckningar för att komma ihåg vad hon ska handla.

DIGITALA VERKTYG: Det har redan framkommit att Mina har stor vana av att använda digitala verktyg. I hemmet finns en dator som används bl.a. för att lära sig svenska och kommunicera med släkt och vänner.

MEDVETNA STRATEGIER: Utifrån den text i uppgiftspaketet som Mina tyckte var svår, beskriver hon sina lässtrategier som bl.a. handlar om att försöka förstå helheten och eventuellt slå upp nyckelord. Mina visar sin kritiska litteracitet genom att peka på att texten är baserad på en undersökning. För att planera och komma ihåg saker skriver Mina listor och använder en kalender i sin mobiltelefon. Vid språkinläring läser hon gärna på egen hand samt lyssnar in. Hon lär sig också genom att sätta upp små mål för sig själv hela tiden. Hon försöker även att prata språket (svenska) så fort hon får möjlighet även om hon riskerar att säga fel.

FRAMÅTBlick – MÅL OCH BEHOV: Mina vill kunna läsa skönlitteratur på svenska och hennes mål är att studera vidare och utbilda sig till lärare. Hon vill att läraren ger henne svåra frågor och uppgifter så att hon blir utmanad i sitt lärande. Hon skulle gärna vilja komma igång med att skriva ned sina tankar.

AVSLUTANDE FRÅGA: Mina tillägger avslutningsvis att hon önskar att få göra test regelbundet för att öka motivationen till att studera mer.

SAMMANFATTANDE AVSLUTNING: Sammanfattningsvis konstaterar kartläggaren tillsammans med Mina att hon är en van läsare, speciellt gällande skönlitteratur, som hon tar alla tillfällen att läsa på egen hand på fritiden. Hon har läst och skrivit kortare texter i informativt syfte både privat och i sitt arbete på persiska och använder gärna den muntliga kommunikationen samt självstudier för att lära sig ett annat språk. Mina har dock mindre erfarenhet av att läsa abstrakta texter med ämnesspecifika ord och diagram. Hon har en god digital kompetens och kan använda sig av bl.a. sök- och översättningsverktyg.

Sammanfattning av kartläggning - Litteracitet

Elevens namn: Mina Ålder: 36
Kartläggningsspråk: persiska Ankomst till Sverige: 2018
Kartläggarens namn: NJ Kartläggningsdatum: 2019-05-24
Enhet: Sfi K-stad

Bakgrundsinformation om eleven inför kartläggningen

Starkaste språket enligt eleven: läsers: skriver:
persiska

Övriga språk eleven uppgett (pratar/läser/skriver):

Uppgett att hon kan prata armeniska, lite engelska och lite franska

Utbildning: Skola

Antal utbildningsår sammanlagt: 10 år Senast/avslutad år: 20 år sedan

Arbete/sysselsättning: Skoförsäljare, chef för skoföretag

Underlag för planering och undervisning

Sammanfattande kommentarer om elevens styrkor

Mina är en van läsare av skönlitteratur och tidningar och har även stor vana av att läsa och skriva kortare texter i informativt syfte både från sitt yrkesliv och privat. Från sin utbildningstid har Mina erfarenhet av att lära sig utantill och skriva av samt viss erfarenhet av att diskutera texters innehåll (exempelvis utifrån läromedel). Hon lär sig språk genom att lyssna och prata ofta samt genom självstudier med hjälp av läromedel. Hennes lässtrategier handlar bl.a. om att läsa och förstå helheten och slå upp nyckelord. Hon har god digital kompetens och kan använda sig av bl.a. sök-, översättnings- och planeringsverktyg på dator och i sin smartphone. I uppgifterna (Textpaket 1) har hon visat sin förståelse av olika texttyper och kunnat hitta information såväl på, som mellan och bortom raderna. Hon är van vid bibliotek.

Elevens mål, behov och intressen

Vill kunna läsa skönlitteratur på svenska och studera vidare till lärare. Vill även komma igång med att skriva ned sina tankar.

Övrigt av relevans för undervisningen

Vill att läraren ger henne svåra frågor och uppgifter så att hon blir utmanad. Hon önskar regelbundet få göra test för att öka motivationen till att studera mer.

Litteracitetserfarenheter - elevens starkaste språk

Arbetsliv/sysselsättning

Kontakt med skriftspråk (*vad, i vilka sammanhang, omfattning*)

Läsa

Har hanterat fakturor och beställningar, e-post och meddelanden dagligen.

Skryva

Har skrivit planeringar och listor dagligen för att kunna utföra sina arbetsuppgifter.

Vardags- och samhällsliv

Kontakt med skriftspråk (*vad, i vilka sammanhang, omfattning*)

Läsa

Läste/läser böcker dagligen. Hon gillar filosofi, historiska berättelser och fantasy. Hon läste även blanketter och information från barnens skola i hemlandet. Här i Sverige besöker hon biblioteket regelbundet för att låna böcker på persiska samt för att läsa tidningar.

Skryva

Skrev/skriver ofta minneslappar och kortare meddelanden såsom sms och e-post.

Utbildning

Kontakt med skriftspråk (*vad, i vilka sammanhang, omfattning samt hur eleven har arbetat med läsande och skrivande*)

Läsa

Van att lyssna på lärarens högläsning och också van vid läsning av skönlitteratur på egen hand. Läroböcker användes ibland. Diskuterade innehåll ibland. Läste oftast för att återge innehållet.

Skryva

Skrev av text från tavlan och svarade på frågor i skrivböcker. Skrev främst kortare texter för att återge innehållet i det hon hade läst.

Formellt talspråk/olika typer av muntligt framträdande

(lyssna t.ex. på högläsning/formellt tal i medier/muntligt berättande eller själv berätta/framföra/läsa högt)

Lärarens muntliga genomgångar och högläsning i skolan.

Användning av digitala verktyg

(vad, hur, för vilka syften t.ex. kommunikation, informationssökning, planering, nöjen)

Använder mobilen för att skicka och ta emot sms och e-post dagligen. Använder en hemdator för att skicka och ta emot e-post samt för att studera språk med hjälp av sök- och översättningsverktyg. Hon använder även en kalender i mobiltelefonen.

Användning av andra språk utöver det starkaste språket

(i vilka sammanhang, inläring, läs- och skrivfärdighet, vana vid att läsa och skriva med det latinska alfabetet m.m.)

Hon har använt armeniska och engelska muntligen i sitt jobb i en skoaffär i hemlandet samt armeniska även i kontakt med familj och vänner. Hon lärde sig engelska i skolan och har sedan tränat mest genom att prata. Hon har lärt sig lite franska genom att lyssna och prata. Hon är inte van att skriva med det latinska alfabetet.

Medvetna strategier

(i samband med t.ex. lärande inkl. språkinläring, planering, informationssökning, läsande och skrivande)

Van vid utantillinläring från skoltiden. Lär sig språk bäst genom att använda språket muntligt så ofta som möjligt. Använder läromedel i språk för att lära sig på egen hand. Hon lär sig också genom att sätta upp små mål för sig själv hela tiden. För att planera och komma ihåg saker skriver Mina listor och använder en kalender i mobiltelefonen. När hon läser texter försöker hon förstå helheten. Hon slår upp ord hon inte förstår.

Uppgifter - Grön ingång

Elevers styrkor med utgångspunkt i elevens svar och kommentarer om uppgifterna

Eleven

känner igen/läser tecken/bokstäver, siffror, symboler, ord

skriver eget namn, tecken/bokstäver, siffror, ord

läser sammanhängande text och/eller tabell

känner igen/läser/skriver latinska alfabetet (*om elevens starkaste språk har annat skriftsystem*)

Övrigt

Uppgifter - Blå ingång

Textpaket:

1 2

Elevers styrkor med utgångspunkt i elevens svar och kommentarer om uppgifterna

(t.ex. erfarenhet av texttyper, läsförståelse, lässtrategier)

I uppgifterna har Mina visat att hon läser och har tagit till sig innehållet i en kortare vardagsnära text, i en fabel samt i en multimodal informationstext. Hon visar att hon även har tagit till sig större delen av innehållet i en beskrivande och förklarande faktatext och kan resonera om innehållet. Några facktermer uppger hon dock vara svåra på persiska och dessa skulle hon behövt slå upp för bättre förståelse av helheten. Hon har visat att hon kan hitta information såväl på som mellan och bortom raderna i texterna hon har läst. Hon uppger att hon hade svårt att tolka informationen i diagrammet i faktatexten och att hon inte är van vid denna typ av text. Sin kritiska litteracitet har hon visat genom att resonera om en faktatexts trovärdighet och hänvisa till källorna den bygger på.

Exempel 3. Kartläggning i grön ingång utan uppgifter på elevens starkaste språk

Bakgrundsfakta: Ibrahim är 59 år. Han har uppgett att hans starkaste språk är hausa och att han inte läser och skriver. Ibrahim har inte gått i skolan. Samtalet genomförs på hausa med telefontolk.

Eftersom det inte finns några uppgifter på Ibrahims språk, inleder kartläggaren med den svenska versionen av uppgiften *Blankett (Uppgifter – kartläggare)*. Kartläggaren visar den första rubriken, berättar att det står ordet 'namn' på svenska och frågar om Ibrahim kan skriva sitt namn. Ibrahim svarar att han inte kan så kartläggaren skriver hans namn och fortsätter med de övriga frågorna i uppgiften. Ibrahim skriver själv sakta sin ålder i siffror, och berättar att han känner igen några av bokstäverna i orden på den svenska blanketten. Han berättar att hausa använder samma typ av bokstäver. Kartläggaren frågar hur han har lärt sig bokstäverna och han berättar att han känner igen dem från ord på olika typer av skyltar och i namn. Han känner också igen själva blankettformatet och berättar att han brukar ta hjälp av någon om han behöver fylla i blanketter. Kartläggaren frågar om Ibrahim vill prova om han känner igen fler bokstäver och tar fram uppgiften *Latinska alfabetet (Uppgifter – kartläggare)*. Ibrahim känner igen flera av bokstäverna och läser dem högt men säger att han aldrig har skrivit dem. Kartläggaren anknuter till att Ibrahim har skrivit sin ålder på blanketten med siffror och frågar om han läser och skriver andra siffror. Kartläggaren tar fram uppgiften *Siffror och tal (Uppgifter – kartläggare)* och Ibrahim läser alla siffror och tal. Han berättar att han läser tider, priser m.m. Kartläggaren avslutar uppgiftsdelen av kartläggningen med att sammanfatta för Ibrahim vad som kommit fram i denna del av kartläggningen och konstaterar att Ibrahim har kommit en bit på vägen med läsningen i och med att han avkodar bokstäver. Kartläggaren går sedan vidare med frågorna i samtalsunderlaget i grön ingång.

Exempel 4. Kartläggning i blå ingång utan uppgifter på elevens starkaste språk

Bakgrundsfakta: Bogdan är 23 år och talar, läser och skriver serbiska som är hans starkaste språk. Han har uppgett att han även kan engelska i tal och skrift. Han har studerat fyra år på universitetet (ekonomi). Samtalet genomförs på serbiska med tolk.

Eftersom det inte finns uppgifter på Bogdans språk inleder kartläggaren direkt med samtalsunderlaget i blå ingång. I och med att Bogdan nyligen avslutat sin universitetsutbildning väljer kartläggaren att börja kartläggningen i utbildningsdomänen. Hon ställer också frågor om strategier, digitala verktyg och andra språk i anslutning till hans erfarenheter av läsande och skrivande inom utbildningsdomänen och återkommer sedan med några kompletterande frågor om dessa aspekter när de talar om litteracitetserfarenheter i domänen vardags- och samhällslivet i hemlandet och här i Sverige. När hon har stämt av att Bogdan inte har ytterligare typer av litteracitetserfarenheter från arbetslivet avslutar hon med frågor om Bogdans mål och behov.

Av kartläggningssamtalet framgår bl.a. att Bogdan är van vid att läsa läroböcker i sitt ämne och återge innehållet i skriftliga salstentamen. Han är mindre van vid att diskutera och analysera texter och behövde inte skriva självständiga utredande eller argumenterande texter under utbildningen. Han är van vid att

arbeta självständigt med sina studier. Han lärde sig genom att anteckna på föreläsningar, skriva rent på dator hemma, läsa om kurslitteraturen och öva på olika typer av räkneuppgifter. Han läser aktivt, stryker under viktiga begrepp m.m. och söker ordförklaringar och mer information på nätet vid behov. Han anser att han lär sig bäst när han kan läsa och skriva i samband med att han lyssnar. Han har egen dator och är van vid att arbeta med ordbehandlingsprogram och olika kalkyl- och redovisningsprogram. På fritiden läser han deckare och science fiction och läser nyheter på nätet. Han skriver mest korta meddelanden på sociala medier. Han läser ibland kortare texter på engelska men brukar inte skriva på engelska. Han är van vid att läsa och skriva på serbiska med både det kyrilliska och det latinska alfabetet. I Sverige vill Bogdan kunna arbeta med ekonomi och har börjat träna på att läsa svenska ord med språkprogram på datorn och genom att läsa ekonominyheter.

Exempel 5. Byte av ingång från grön till blå under kartläggningen

Bakgrundsfakta: Fariba är 23 år och talar dari. Hon har uppgett att hon läser och skriver ”mycket lite” på dari och att hon inte kan några andra språk. Fariba har uppgett att hon inte har gått i skolan. Samtalet genomförs på dari med hjälp av språkstödjure.

Kartläggaren har valt grön ingång med uppgifter på dari. I den första uppgiften, *Blanketten* läser Fariba rubrikerna och fyller i blanketten utan problem. Hon är bekant med blankettformatet sedan tidigare. Kartläggaren väljer därför att gå vidare med uppgiften *Sms*. Fariba läser meddelandet högt och kan svara på muntliga frågor om innehållet. Kartläggaren visar uppgiften *Välkommen till biblioteket* och ställer några frågor om innehållet. Fariba kan hitta efterfrågad information i texten. Eftersom kartläggaren bedömer att det finns tid frågar hon om Fariba vill prova att läsa ytterligare en text och visar den berättande texten *Den giriga mannen*, från uppgifterna i blå ingång. När Fariba har läst texten ställer kartläggaren några muntliga frågor om innehållet. Faribas svar visar att hon har förstått textens huvuddrag. Hon berättar också att hon har hört den här typen av berättelse tidigare. Utifrån det Fariba har visat i dessa uppgifter bedömer kartläggaren att innehållet i samtalsunderlaget i blå ingång skulle passa bättre för att synliggöra Faribas litteracitetserfarenheter. Hon byter därför till detta samtalsunderlag när hon är klar med uppgiftsdelen.

Exempel 6. Byte av ingång från blå till grön under kartläggningen

Bakgrundsfakta: Yosra är 52 år och talar tigrinja. Hon har uppgett att hon läser och skriver på tigrinja. Hon har uppgett att hon har gått i skolan i sex år. Samtalet genomförs på tigrinja med tolk.

Kartläggaren har valt blå ingång med uppgifter i *Textpaket 1* på tigrinja. När kartläggaren stämmer av med Yosra hur det går med uppgifterna säger Yosra att hon tycker att det är mycket svårt. Kartläggaren talar om för Yosra att det går bra att sluta och att de kan prata vidare om uppgifterna under samtalet. Yosra bestämmer sig för att avbryta genomförandet av uppgifterna.

När kartläggaren tittar på Yosras uppgiftshäfte inför samtalet ser hon att hon inte har svarat på alla frågor i de uppgifter hon har gjort och att hon ofta valt fel svarsalternativ. Kartläggaren vill bl.a. undersöka om det kan vara uppgiftsformatet som vållat problem. Under samtalet tittar de först på uppgiften *Sms*. Yosra har inte svarat på två av frågorna och har ringat in två alternativ

på den tredje frågan. Kartläggaren frågar om Yosra har kunnat läsa sms:et. Hon högläser trevande och när de pratar om innehållet framkommer det att uppgiftens fiktiva inramning har orsakat problem. När kartläggaren ställer några frågor muntligt kan Yosra svara på dem om veckodag och busnummer. Hon berättar att hon själv inte brukar kommunicera med sms. I uppgiften *Schema* kan Yosra hitta viss information när kartläggaren har förklarat sammanhanget och ställt några muntliga frågor. Det framgår att Yosra är bekant med schemaformatet. När de pratar om *Välkommen till biblioteket* berättar Yosra att hon inte är van att läsa den här typen av text. Hon tycker att det är svårt att läsa när det är mycket text. Yosra kan svara på muntliga frågor om öppettiderna och kontaktuppgifterna. Utifrån det som hittills kommit fram genom uppgifterna bedömer kartläggaren att upplägget i samtalsunderlaget i grön ingång skulle passa bättre för att synliggöra Yosras litteracitetserfarenheter och strategier för att hantera skrift. Hon väljer därför att byta från blå ingång till grön och fortsätta samtalet med samtalsunderlag grön i stället.